

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ТУРЕЦЬКОЇ МОВ

КІЩЕНКО Ю.В.

ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН З ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ
АСПЕКТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ТА ПРАКТИКИ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Методичні рекомендації

для студентів напряму підготовки

6.020303 Філологія (переклад) ОКР «Бакалавр»

УДК 811.111 : 371.3 (07)

Обговорено на засіданні кафедри англійської та турецької мов
Протокол № 4а від 17 грудня 2012 р.

Розглянуто на засіданні навчально-методичної ради факультету перекладознавства
Протокол № 4а від 20 грудня 2012 р.

Схвалено науково-методичною радою ХДУ
Протокол № 3 від 20.12.12

Рекомендовано до друку Вченою радою ХДУ
Протокол № 7 від 18.02.13

Укладач: Кіщенко Ю.В. – кандидат педагогічних наук, доцент

I. ПІДГОТОВКА ДО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

1.1. Вихідні положення Стандарту вищої освіти МОНМС України про державний екзамен.

Відповідно до Стандарту вищої освіти МОНМС України в ХДУ вибрано структуру завдань державної атестації випускників згідно з наступним варіантом: державний екзамен з теоретичних та практичних аспектів англійської мови та практики усного та писемного перекладу для студентів напряму підготовки 6.020303 Філологія (переклад) ОКР «Бакалавр».

Державний екзамен включає завдання з нормативних дисциплін «Вступ до перекладознавства», «Історія англійської мови», «Лінгвокраїнознавство», «Переклад ділового мовлення», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Порівняльна граматики англійської та української мов», «Порівняльна стилістика англійської та української мов», «Теорія перекладу», а також завдання з практичних курсів «Термінологія», «Практика усного та писемного перекладу».

1.2. Цілі й функції державного екзамену

Державний екзамен повинен визначати рівень засвоєння студентами матеріалів наведених вище філологічних дисциплін, уміння самостійно аналізувати складні явища та процеси, активно використовувати набуті знання в своїй професійній перекладацькій діяльності.

Державний екзамен є продовженням навчально-виховного процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.020303 Філологія (переклад).

Цілі державного екзамену зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня знань з англійської мови та практики усного та писемного перекладу, отриманих студентом протягом навчання.

Реалізація цієї функції припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень наведених вище дисциплін, а також уміння їх використовувати при аналізі філологічних явищ і в практичній перекладацькій діяльності.

Важливе значення має функція виявлення навичок українсько-англійського письмового перекладу та англо-українського послідовного усного перекладу.

Державний екзамен виконує ще й важливу виховну функцію.

У конкретному вираженні вона виявляється в умінні студента самостійно, логічно й послідовно висловлювати свої професійні переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання та навички.

Державний екзамен, за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці викладання фахових філологічних і практичних дисциплін, а також самостійної роботи студентів.

Усе це дає можливість визначити конкретні заходи щодо вдосконалення викладання, намітити шляхи для поліпшення взаємозв'язку та спадкоємності в їх викладанні.

Таким чином, державний екзамен у значно більшій мірі, ніж курсові іспити, є засобом всебічного впливу на особистість студента й має контрольну, пізнавальну та виховну функції.

1.3. Загальні вимоги до організації державного іспиту

Організаційна підготовка до державного екзамену проводиться згідно з розпорядженням ректора університету. Кафедра англійської та турецької мов разом з навчальним відділом, деканатом факультету перекладознавства організує підготовку до державного екзамену за заздалегідь розробленим планом.

Для підготовки й складання державних іспитів виділяється не менше п'яти навчальних днів, протягом яких організується читання оглядових лекцій, проведення групових та індивідуальних консультацій.

1.4. Формування Державних екзаменаційних комісій (ДЕК)

Прийом державного екзамену здійснюється Державною екзаменаційною комісією. Державна екзаменаційна комісія формується щорічно на період проведення іспиту в межах Державної екзаменаційної комісії за спеціальністю з числа професорсько-викладацького складу кафедр факультету перекладознавства в кількості чотирьох осіб на чолі з головою - висококваліфікованим фахівцем в галузі перекладу, який має вчений ступінь або звання. Персональний склад комісії затверджується ректором університету не пізніше, ніж за місяць до початку державного екзамену. Голова Державної екзаменаційної комісії з державного екзамену затверджується ректором за узгодженням з деканом і навчальним відділом.

1.5. Про перелік документів та їх підготовку для ДЕК

У Державну екзаменаційну комісію до початку державного екзамену подаються такі документи:

- наказ ректора (декана факультету перекладознавства) про допуск студентів до

державного іспиту;- довідка про виконання студентами навчального плану й отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт тощо.

Для оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії призначається секретар.

1.6. Розклад державного екзамену та формування складу екзаменаційних студентських груп

Розклад державного екзамену складається деканатом факультету перекладознавства разом з навчальним відділом університету, затверджується проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи й доводиться до відома всіх учасників державного екзамену не пізніше, ніж за місяць до його початку.

Списки навчальних груп складаються деканатом відповідно до затверженого розкладу. Кожна ДЕК приймає за день тільки одну екзаменаційну групу.

Для складання державного іспиту навчальним відділом спеціально виділяються й закріплюються за ДЕК постійні аудиторії.

1.7. Вибіркова тематика оглядових лекцій

Оглядові лекції під час підготовки до комплексного державного іспиту не повинні бути:

- простим повторенням прочитаних раніше тем з визначених дисциплін;
- коротким та поверховим викладенням програмних тем навчальних курсів;
- відповідями на питання екзаменаційних білетів.

Ураховуючи кількість відведених на оглядові лекції годин, лектору необхідно будувати їх на таких засадах:

- лекції повинні мати цілеспрямований, методологічний характер з використанням найсучасніших досягнень перекладознавства;
- розкрити спадкоємність та взаємозв'язок дисциплін, питання програм яких включені до державного екзамену;
- здійснити органічний зв'язок теоретичних і практичних питань щодо професійної перекладацької підготовки студентів.

Таким чином, оглядові лекції повинні допомогти студентам розібратися з найбільш складними питаннями фахових дисциплін.

Формуючи тематику оглядових лекцій, треба першочергову увагу приділяти висвітленню декількох вузлових, найбільш важких, актуальних і одночасно складних для самостійного вивчення студентами проблем.

Виходячи з обмеженого часу, виділеного на оглядові лекції, доцільно будувати їх на основі теоретичних курсів «Вступ до перекладознавства», «Історія англійської мови», «Лінгвокраїнознавство», «Переклад ділового мовлення», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Порівняльна граматики англійської та української мов», «Порівняльна стилістика англійської та української мов», «Теорія перекладу», а також практичних курсів «Термінологія», «Практика усного та писемного перекладу».

1.8. Методика проведення консультацій (індивідуальних і групових)

Під час підготовки до іспитів велику роль відіграють консультації. Зазвичай кожній групі дають одну передекзаменаційну консультацію з кожного модулю державного екзамену.

На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до державного іспиту:

Важливо також ознайомити студентів:

- з обсягом вимог, що висуваються на іспиті;
- з характером питань екзаменаційних білетів, користуючись при цьому навчальними програмами з відповідних курсів.

На консультації викладач розповідає студентам:

- про принципи групування питань в екзаменаційних білетах;
- про місце (аудиторії), час та порядок проведення іспиту;
- про режим роботи в дні підготовки до іспиту, включаючи режим роботи бібліотеки;
- про методичні вказівки до підготовки і проведення комплексного державного іспиту за фахом.

Кожний студент може задавати свої питання під час проведення консультації. Доцільно також проаналізувати найбільш поширені помилки, які допускали студенти в попередніх групах на державному іспиті.

Окрім групових консультацій, у міру необхідності, проводяться й індивідуальні. Для цього на кафедрі англійської та турецької мов складається графік консультацій та організуються чергування викладачів. Про це своєчасно інформуються студенти.

В цей же період на допомогу студентам в читальному залі № 5 бібліотеки університету організуються виставки методичної літератури, навчальних посібників, альбомів наочних посібників, таблиць тощо. Студентам надається також можливість користуватися під час підготовки до комплексного держіспиту аудиторіями з комп'ютерною технікою.

1.9. Методичні рекомендації з підготовки екзаменаційних питань

Підготовка і формування екзаменаційних білетів є одним з найбільш складних і відповідальних питань. При їх формуванні можна користуватися двома різними підходами.

Перший полягає у збереженні специфіки кожної дисципліни. Це полегшує вирішення організаційних моментів: питання оглядових лекцій, проведення консультацій, підведення підсумків іспитів тощо. Але можливе дублювання окремих питань.

Другий підхід – комплексний, системний, являє собою синтез усіх наскрізних проблем фахової підготовки. У цьому випадку екзаменаційні питання повинні формуватися на засадах методологічного їх значення, актуальності з погляду на сучасні вимоги. Безумовно, за таким підходом частина питань може залишитися поза увагою укладачів екзаменаційних білетів. Тому доцільно включати їх в білети як самостійні питання.

1.10. Підготовка та характер екзаменаційних білетів

Іспит проводиться за білетами, складеними відповідно до програми державного екзамену. Кожний білет складається з двох питань, що дає змогу перевірити знання студентів з дисциплін «Вступ до перекладознавства», «Історія англійської мови», «Лінгвокраїнознавство», «Переклад ділового мовлення», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Порівняльна граматики англійської та української мов», «Порівняльна стилістика англійської та української мов», «Теорія перекладу», а також їх практичні мовленнєві вміння висловлюватися за темами проблемних питань та моделювати запропоновані ситуації на англійській мові.

Тексти для письмового та усного перекладів на державному екзамені з практики усного та писемного перекладу відбираються та затверджуються на засіданнях випускової кафедри та науково-методичної ради факультету перекладознавства.

Письмовий переклад з української на англійську мову передбачає наявність текстів за такою тематикою:

- юридичні документи;
- ділові папери;
- науково-технічні тексти;
- економічні тексти;
- громадсько-політичні тексти.

Послідовний переклад зі слуху передбачає наявність оригінального англійського аудіотексту публіцистичного напрямку.

Білети затверджуються завідувачем випускової кафедри перекладознавства та

прикладної лінгвістики, науково-методичною радою, деканом факультету та проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

2.1. Вихідні умови Тимчасового положення про державний екзамен

Державний екзамен з теоретичних та практичних аспектів англійської мови проводиться усно в формі відповідей на питання білета. У процесі підготовки відповідей студент може користуватися навчальними програмами з відповідних курсів для вищих навчальних закладів. Державний екзамен з практики усного та писемного перекладу має письмово-усну форму: спочатку студенти письмово виконують українсько-англійський переклад текстів економічної, юридичної, громадсько-політичної та наукової тематики (тривалість – 45 хвилин); після цього індивідуально (по черзі) студенти демонструють уміння усного послідовного англо-українського перекладу аудіозапису оригінального тексту в виконанні носія англійської мови.

Державний екзамен проводиться на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів; на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів.

Тривалість засідання Державної екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

2.2. Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки.

Студенту надається можливість користуватися програмами з кожної дисципліни, що включені до державного екзамену.

Визначивши логіку відповіді на питання, потрібно скласти розгорнутий план доповіді в формі окремих тез, урахувавши при цьому зміст відповідних першоджерел та новітніх досягнень з філології та перекладознавства. Важливо також визначити для себе категоріальний апарат, на основі якого буде розглядатися зміст питання.

У разі сумніву щодо розуміння сформульованих у білеті питань студент має право звернутися за поясненням до екзаменаційної комісії.

2.3. Про форму проведення державного іспиту

До початку іспиту група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ДЕК.

Голова комісії поздоровляє студентів з початком державного екзамену, знайомить їх зі складом ДЕК і коротко пояснює порядок її роботи.

На іспиті з практики усного та писемного перекладу на період перших 45 хвилин запрошується вся група для виконання письмового українсько-англійського перекладу текстів, жанри яких було перелічено вище. Переклад виконується на окремих аркушах, що видаються секретарем комісії. Після здачі письмових перекладів комісії студенти заходять до аудиторії індивідуально (по черзі) для виконання усного послідовного англо-українського перекладу носія англійської мови в аудіозапису. Оцінка, яка оголошується на наступний день, має комплексний характер, оскільки вона складається з оцінки за письмовий та усний переклади.

Враховуючи режим роботи комісії, до іспиту з теоретичних та практичних аспектів англійської мови запрошуються одночасно не більше 5-ти студентів. Кожному з них для підготовки відповідей виділяють окремий стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК З ПРАКТИКИ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Оцінка "5 (А) відмінно" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше питання (письмовий переклад тексту з української на англійську мову): глибокий та повний аналіз тексту, вміння адекватно передати при перекладі відповідні мовні явища, демонстрація вміння збереження емоційно-оцінювального фону стилю оригіналу.

2. Друге питання (усний послідовний переклад аудіотексту публіцистичного жанру з англійської мови на українську): студент у повному обсязі перекладає текст зі слуху, виявляє повне розуміння змісту, здатність до оригінальних рішень, демонструє сформованість у повному обсязі базових лексико-граматичних навичок, передбачених програмою. Допускаються 2-3 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка "4,5 (В) добре" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше питання (письмовий переклад тексту з української на англійську мову): студент добре володіє теорією при вирішенні практичних завдань. Допускаються 1-2 мовні помилки, незначні зміни стилю оригіналу.

2. Друге питання (усний послідовний переклад аудіотексту публіцистичного жанру з англійської мови на українську): вміння правильно вживати граматичні конструкції. Відсутність стилістичних огріхів. Володіння в достатньому обсязі базовим лексичним словником, передбаченим програмою. Допускаються 1-2 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка "4 (C) добре" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше питання: студент добре володіє теоретичним матеріалом при вирішенні практичних завдань. Допускаються 2-3 мовні помилки, 1-2 стилістичні помилки, 1-2 випадки використання дослівності, якщо її можна уникнути.

2. Друге питання: володіння в достатньому обсязі базовим лексичним словником, передбаченим програмою. Допускаються 2-4 граматичні та лексичні помилки, 1 стилістична помилка.

Оцінка "3,5 (D) задовільно" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше питання: виконання перекладу не в повному обсязі через неглибоке володіння теоретичним матеріалом. Допускаються 4-5 мовні помилки, 3 стилістичні помилки.

2. Друге питання: переклад здійснено без використання активного та пасивного, лексичного та граматичного матеріалу. Допускаються 3-4 мовні помилки, 2-3 стилістичні помилки.

Оцінка "3 (E) задовільно" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше питання: допускаються 5-6 мовних помилок, 4-5 стилістичних помилок. Структура речень не відповідає традиціям мови перекладу. Використання дослівного перекладу там, де це не є контекстуально обумовленим.

2. Друге питання: студент не завжди адекватно використовує набуті знання. Допускаються 3-5 мовні помилки, 4-5 стилістичних помилок. Опускаються важливі інформаційні одиниці, є певні порушення смислу тексту оригіналу.

Оцінка "2 (FX) незадовільно" виставляється за таких умов:

1. Перше питання: студент слабо володіє матеріалом, відтворює лише основні факти при перекладі, що складають незначну частину матеріалу вихідного тексту. Допускається більше, ніж 7 мовних і стилістичних помилок.

2. Друге питання: невміння адекватно перекладати запропонований текст через недостатній словниковий запас. Допускається більше, ніж 6 мовних і стилістичних помилок.

Оцінка "1 (X) незадовільно" виставляється за таких умов:

1. Перше питання: студент зовсім не володіє матеріалом. Допускаються грубі мовні та стилістичні помилки.

2. Друге питання: невміння перекладати почуте через недостатній словниковий запас та незнання програмного матеріалу. Допускаються грубі мовні та граматичні помилки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК З ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Оцінка "5 (А) відмінно" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше теоретичне питання: глибокий та повний аналіз теоретичних положень, зрілість міркувань із теоретичних проблем, уміння охарактеризувати відповідні мовні явища, показати зв'язок теоретичного курсу з практикою.

2. Друге питання: студент у повному обсязі викладає вивчений матеріал, дає правильні визначення понять, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, застосувати знання практично, навести свої приклади, опрацювавши різні джерела інформації і творчо використавши їх при відповіді, виявляє здатність до оригінальних рішень та вміння аргументовано висловлювати свою точку зору. Володіння в повному обсязі базовим лексичним словником, передбаченим програмою. Допускаються 2-3 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка "4,5 (В) добре" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше теоретичне питання: студент добре знає теоретичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власного судження, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Допускаються 1-2 мовні помилки.

2. Друге питання: вміння висловлювати свою точку зору, вживати правильно граматичні конструкції. Викладення матеріалу без стилістичних огріхів та вміння висловити й граматично обґрунтувати свою точку зору. Володіння в достатньому обсязі базовим лексичним словником, передбаченим програмою. Допускаються 1-2 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка "4 (С) добре" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше теоретичне питання: студент добре знає теоретичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власного судження, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Допускаються 2-3 мовні помилки.

2. Друге питання: вміння висловлювати свою точку зору. Володіння в достатньому обсязі базовим лексичним словником, передбаченим програмою. Допускаються 2-4 граматичні та лексичні помилки.

Оцінка "3,5 (D) задовільно" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше теоретичне питання: викладення матеріалу не в повному обсязі, неглибоке володіння теоретичним та практичним матеріалом. Допускаються 4-5 мовні помилки.

2. Друге питання: тема розкрита без використання активного та пасивного, лексичного та граматичного матеріалу. Студент висловлює особисте ставлення до проблеми поверхово.

Допускаються 3-4 помилки.

Оцінка "3 (E) задовільно" виставляється за умов виконання наступних вимог:

1. Перше теоретичне питання: досить поверхове викладення матеріалу, неповне розкриття суті даного мовного явища. Допускаються 5-6 мовних помилок.

2. Друге питання: студент подає матеріал, без аргументації своїх висновків, без своїх прикладів і не завжди адекватно використовує знання в практичній частині. Допускаються 3-5 мовні помилки.

Оцінка "2 (FX) незадовільно" виставляється за таких умов:

1. Перше теоретичне питання: студент слабо володіє матеріалом, відтворює лише основні положення, знає окремі фрагменти, що складають незначну частину матеріалу. Допускається більше, ніж 7 мовних помилок.

2. Друге питання: невміння висловити та аргументувати свою точку зору на запропоновану тему через недостатній словниковий запас. Допускається більше, ніж 6 мовних помилок.

Оцінка "1 (X) незадовільно" виставляється за таких умов:

Перше теоретичне питання: студент зовсім не володіє матеріалом, відтворює лише деякі положення, але тільки за підказками викладача. Допускаються грубі мовні помилки.

Друге питання: невміння висловити та аргументувати свою точку зору на запропоновану тему через недостатній словниковий запас та незнання програмного матеріалу. Допускаються грубі мовні та граматичні помилки.

2.5. Оформлення результатів державного екзамену

Рішення щодо оцінки знань студента приймається Державною екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати комплексного державного іспиту за фахом визначаються оцінками „відмінно“, „добре“, „задовільно“, „незадовільно“.

Студентам, які не склали комплексний державний іспит за фахом з поважних причин (підтверджених документально), ректором університету може бути надана можливість складання іспиту під час підготовки до інших державних іспитів, а також захисту дипломної роботи.

Протоколи засідання Державної екзаменаційної комісії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

III. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

3.1. Методика аналізу та оголошення результатів комплексного державного іспиту

Результати комплексного державного іспиту за фахом оголошуються студентам у день його проведення після оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка відповідей студентів, відзначаються найбільш яскраві з них, характеризується рівень фахової підготовки студентів.

3.2. Звіт про результати іспиту

Після закінчення роботи Державної екзаменаційної комісії її голова складає звіт. Підсумки державного екзамену обговорюються на засіданнях Вченої ради університету, Вченої ради факультету перекладознавства, кафедри англійської та турецької мов.

3.3. Реалізація висновків і рекомендацій Державної екзаменаційної комісії

Ректорат, Вчена рада факультету перекладознавства, кафедра англійської та турецької мов за підсумками комплексного державного іспиту за фахом розробляють і здійснюють відповідні заходи, спрямовані на подальше вдосконалення викладання фахових дисциплін в університеті, підвищення якості підготовки фахівців-філологів.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

Питання з теоретичних аспектів англійської мови

I. Вступ до перекладознавства

1. Вступні відомості про способи перекладу:

- поняття перекладу, неперекладності, відносної перекладності;
- скорочений переклад та його види;
- найбільш поширені способи повного перекладу.

2. Одиниці перекладу та членування тексту:

- поняття "одиниця перекладу";
- феномен контекстуальних залежностей слова;
- види контекстуальних залежностей слова.

3. Види перетворень при перекладі. Лексичні прийоми перекладу: транскрипція:

- лексичні, граматичні, стилістичні прийоми перекладу: вступні відомості;
- перекладацька транскрипція та транслітерація;
- переклад власних імен, які мають символічну функцію;
- сполучення семантичного перекладу з калькуванням;
- переклад географічних назв;
- переклад назв навчальних закладів;
- перекладацька транскрипція при перекладі назв нечисленних народів та інших національно-культурних феноменів;
- переклад реалій та термінів;

4. Лексичні прийоми перекладу: калькування:

- аналіз прикладів міжмовної кореляції;
- особливості механізму калькування при перекладі;
- процес калькування термінів, широковживаних слів і словосполучень;
- критерії вибору лексичних прийомів при перекладі історико-культурних імен, рідкісних географічних назв, нових термінів.

5. Лексико-семантичні модифікації:

- види перекладацьких модифікацій;
- звуження та розширення початкового значення;
- нейтралізація та посилення емпізи;
- функціональна заміна;
- опис та коментар.

6. Прийоми перекладу фразеологізмів:

- поняття фразеологізму;
- рівні фразеологізмів у мові;
- мовленнєві функції фразеологізмів;
- правило функціональної відповідності;
- національно-культурні розбіжності між схожими за змістом фразеологізмами;
- проблеми перекладу інтернаціональних фразеологізмів;
- складності перекладу фразеологізмів, які базуються на сучасних реаліях;
- особливості перекладу історичних фраз і крилатих виразів.

7. Граматичні прийоми перекладу. Морфологічні перетворення в умовах схожості форм:

- повний та неповний переклад граматичних явищ;
- частковий та нульовий переклад;
- функціональна відповідність або функціональна заміна;
- уподоблення, конверсія та антонімічний переклад граматичних форм.

8. Синтаксичні перетворення на рівні словосполучень і речень:

- повний і частковий переклад відносно сполучення мовних одиниць;

- опис при перекладі атрибутивних словосполучень;
- випадки використання перекладацького коментаря;
- переклад похідних та субстантивних сполучень;
- особливості перекладу простих та складних речень.

9. Стилiстичнi прийоми перекладу. Прийоми перекладу метафоричних одиниць:

- переклад антропоморфних форм (уособлення);
- проблеми перекладу "тваринної" метафори;
- структурне перетворення вихідних стилістичних одиниць при перекладі;
- переклад метафор фольклорного походження та метафор рекламного тексту.

10. Прийоми перекладу метонiмiї. Передача iронiї при перекладі:

- переклад метонімічного переносу, який базується на асоціації;
- особливості перекладу антономазії;
- передача іменних метонімії при перекладі;
- поняття іронії та способи її передачі;
- переклад іронічних контекстів – обігрування цитат;
- передача компонентів, невідомих для культури, яка перекладає.

II. Історія англійської мови

1. Теоретичні аспекти історії англійської мови:

- предмет та завдання історії англійської мови;
- джерела історії мови;
- еволюція мови – статика та динаміка в історичному розвитку мови;
- концепція лінгвістичної зміни, швидкість процесу зміни;
- роль синхронної варіації;
- причини мовної еволюції.

2. Германські мови та їх лінгвістичні риси:

- сучасні германські мови;
- прагерманська мова;
- східно-германська підгрупа;
- північно-германська підгрупа;
- західно-германська підгрупа;
- фонетика прагерманського періоду: закони Вернера та Грімма;
- граматику прагерманського періоду: спрощення структури слова, аблаут, сильні та слабкі дієслова;
- словникова база прагерманського періоду.

3. Фонетична система давньоанглійської мови:

- походження давньоанглійських голосних;
- розвиток монофтонгів та дифтонгів;
- переломлення голосних та дифтонгізація;
- палатальна мутація – умлаут;
- походження давньоанглійських приголосних;
- процеси ротацизму, перетворення дзвінких приголосних на глухі та глухих на дзвінкі;
- західногерманська гемінація (подвоєння) приголосних.

4. Граматика давньоанглійської мови:

- частини мови та їх граматичні категорії;
- іменник: відмінки та відміни;
- займенник: особові та вказівні займенники;
- дієслово: граматичні категорії;
- граматичні категорії безособових форм дієслова;
- морфологічна класифікація безособових форм;
- сильні та слабкі дієслова;

- малі групи дієслів.

5. Словникова база давньоанглійської мови:

- рідна мова;
- іншомовні елементи в словнику давньоанглійської мови: запозичення з кельтської, вплив латині;
- етимологічні шари давньоанглійського словника;
- словотворення: похідні слова, чергування звуків, префіксація та суфіксація.

6. Історичний розвиток Великої Британії з XI по XV століття. Лінгвістична ситуація:

- наслідки скандинавських завоювань;
- Нормандське завоювання та його наслідки;
- середньоанглійський період;
- лондонський діалект епоха Дж. Чосера.

7. Розвиток національної літературної англійської мови (XVI-XIX ст.):

- умови для лінгвістичного об'єднання;
- виникнення друкарства;
- експансія англійської мови на Британських островах;
- початок ново англійського періоду – літературний ренесанс;
- встановлення писемного стандарту;
- ріст розмовного стандарту;
- розповсюдження англійської мови з XVII по XIX століття;
- орфографічні зміни, правила читання.

8. Еволюція звукової системи з XI по XVIII століття:

- наголос в середньоанглійський період та на початку новоанглійського;
- зміни ненаголошених та наголошених голосних;
- кількісні зміни в середньоанглійський період (голосні);
- якісні зміни в середньоанглійський період (голосні);
- великий зсув голосних;
- кількісні зміни голосних в новоанглійський період;
- еволюція приголосних в середньоанглійський та новоанглійський періоди;
- втрата приголосних;
- історичні основи сучасної англійської орфографії.

9. Еволюція граматичної системи з XI по XVIII століття:

- іменник: зникнення відмін на початку середньо англійського періоду, граматичні категорії іменника;
- займенник: особові, присвійні, вказівні займенники;
- розвиток артиклів;
- прикметник: ступені порівняння;
- дієслово: особові форми та їх граматичні категорії;
- безособові форми дієслова: інфінітив та дієприкметник;
- розвиток герундія;
- зміни в морфологічній класифікації дієслів: сильні та слабкі дієслова, малі групи дієслів;
- розвиток нових граматичних форм та категорій дієслова: майбутній час, нові форми умовного способу;
- питальні та заперечні форми з “do”;
- пасивний стан;
- перфектні форми;
- категорія аспекту.

10. Розвиток англійської словникової бази з XII по XIX століття:

- скандинавський вплив на англійський словник;
- вплив французької мови в середньоанглійський період;
- запозичення з класичних мов;
- запозичення з сучасних мов у новоанглійський період;

- історія словотворення (XV-X VII ст.): похідні слова, чергування звуків, наголос, префікси з рідної мови, запозичені префікси, запозичені суфікси, конверсія;
- семантичні зміни в словниковій базі.

III. Лінгвокраїнознавство

1. Основні поняття лінгвокраїнознавства:

- мовна картина світу;
- фонові знання та їх мовні репрезентанти;
- реалії в мові та культурі;
- відбір, переклад та коментування реалій;
- географічні реалії.

2. Лінгвокультурні чинники в міжкультурному спілкуванні та в перекладацькій діяльності:

- етнографічні реалії;
- мовленнєвий етикет і норми поведінки;
- суспільно-політичні реалії;
- реалії системи освіти, релігії та культури;
- культурно-історична мінливість мови та мовлення;
- ономастичні реалії.

IV. Переклад ділового мовлення

1. Теоретичні та методологічні аспекти перекладу текстів ділового мовлення:

- типологія перекладу;
- різновиди перекладу за ознаками ситуації перекладу: письмовий та усний переклад, науково-технічний, офіційний тощо;
- специфіка перекладу текстів різних жанрів – офіційно-ділових, науково-технічних, публіцистичних і художніх;
- переклад, анотування та реферування;
- критерії оцінки якості перекладу.

2. Переклад та лексикографія:

- види лексикографічних посібників; принципи укладання перекладних словників;
- використання словників різних типів: двомовних, багатомовних, тлумачних, синонімічних, галузевих, словників скорочень.

3. Лексико-синтаксичні аспекти перекладу текстів ділового мовлення:

- лексико-семантичні трансформації у перекладі;
- диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми);
- векторні заміни в перекладі.

4. Граматичні аспекти перекладу:

- проблема підпорядкованості формі змісту в перекладі;
- граматичні значення та їх передавання в перекладі;
- відносність граматичних відповідників;
- структурна обумовленість граматичних трансформацій; обов'язкові граматичні заміни при відсутності деяких морфологічних категорій у мові перекладу (наприклад, передавання засобами іноземної мови видових форм рідної мови, функції артиклів, особливих випадків вживання займенників, конструкцій з безособовими формами дієслів, які відсутні в рідній мові, тощо).

V. Порівняльна лексикологія англійської та української мов

1. Предмет і завдання курсу “Порівняльна лексикологія англійської та української мов”:

- основні теоретичні положення курсу.

2. Іншомовні варіанти англійської мови:

- власномовна лексика;
- залишки кельтських мов в англійській;
- запозичення в англійській мові;
- елементи ранньолатинської мови;
- запозичення із скандинавських мов;
- запозичення з романських мов, норманське завоювання;
- четвертий шар латинських запозичень;
- елементи грецької мови;
- запозичення з інших германських мов;
- лексичні запозичення з часів раннього Відродження;
- запозичення із слов'янських мов;
- українсько-англійські лексичні відповідності;
- асиміляція запозичень, фонетична адаптація;
- граматична асиміляція;
- лексична асиміляція;
- вплив запозичень на обсяг словника і семантичну структуру;
- етимологічні дублети;
- слова-гібриди.

Морфемна структура слова. Словотвір у сучасній англійській мові.

Продуктивні та непродуктивні засоби словотвору:

- морфологічна структура слова, типи морфем, аломорфи;
- структурні типи слів;
- морфемний аналіз слова;
- дериваційний рівень аналізу;
- афіксація, класифікація префіксів та суфіксів;
- конверсія;
- лексичні та графічні скорочення;
- усічення, типи усічень;
- бленд;
- зворотній словотвір;
- звукова імітація;
- субстантивація;
- чергування наголосу.

4. Значення слова:

- референційний та функціональний підхід до значення;
- типи значень;
- граматичне та лексичне значення;
- денотативне та конотативне значення слова;
- зміна значення слова;
- полісемія;
- омонімія;
- природа та результати семантичних змін;
- метафора, метонімія;
- звуження значення, спеціалізація значення, розширення значення, генералізація значення, деградація, амеліорація.

5. Синонімія. Антонімія. Теорія семантичного поля:

- різні точки зору на поняття синонімії;

- визначення терміну “синонім”;
- проблема класифікації синонімів;
- джерела синонімії;
- антоніми;
- морфологічна класифікація антонімів;
- семантична класифікація антонімів;
- теорія семантичного поля;
- тематичні групи слів.

6. Сталі словосполучення. Склад сучасної лексичної системи та дослідження її структури:

- вільні словосполучення і фразеологізми;
- лексична валентність;
- граматична валентність;
- структурне та лексичне значення словосполучень;
- мотивовані та немотивовані словосполучення;
- фразеологія як мовна дисципліна;
- структура стійких словосполучень;
- методи дослідження фразеології;
- метод семантичної ідентифікації;
- значення фразеологізмів;
- класифікація фразеологічних одиниць;
- системність фразеології;
- синонімія фразеологічних одиниць;
- фразеологізми-антоніми;
- полісемія фразеологічних одиниць;
- стилістична характеристика стійких сполучень;
- джерела походження фразеологізмів.
- неологізми;
- архаїзми та історизми;
- етимологічні дублети;
- лексичні інтернаціоналізми;
- діалекти і сленг; шкільний сленг;
- табу та евфемізми;
- внесок окремих осіб до лексичної скарбниці мови;
- терміни й термінологія;
- утворення псевдотермінів;
- епоніми;
- місномація;
- детермінологізація;
- синхронія і діяхронія в лексикології;
- методи дослідження лексики;
- мовні школи і структурне дослідження лексики;
- будова мовної моделі;
- заміна одного лексичного елемента іншим (субституція);
- перестановка мовних елементів;
- дистрибутивний аналіз;
- аналіз мовної одиниці за безпосередньо складовими;
- трансформація однієї форми в іншу;
- семантична модель аналізу;
- метод семантичних опозицій;
- лексикологічний аналіз тексту;
- статистичні методи дослідження лексики;

- основи англійської лексикографії.

VI. Порівняльна граматики української та англійської мов

1. Порівняльна характеристика морфологічних систем української та англійської мов:

- історія типологічних досліджень; методи типологічного аналізу;
- відносність граматичних відповідників;
- граматичні значення в різних мовах; збіг та розходження граматичних моделей української та англійської мов;
- граматичні трансформації при перекладі;
- труднощі перекладу неособових форм дієслів;
- часова система дійсного способу;
- способи перекладу пасивного стану;
- способи перекладу інфінітиву, герундію та дієприслівника;
- способи перекладу складних конструкцій.

2. Порівняльна характеристика синтаксичних і лексико-синтаксичних структур української та англійської мов:

- взаємозалежність синтаксичних і лексико-синтаксичних перетворень при перекладі висловлювання;
- граматичні засоби вираження відношення до виконаної дії;
- передавання модальності при перекладі;
- конверсивні перетворення;
- труднощі, пов'язані з граматичною структурою простого та складного речення в англійській та українській мовах;
- граматична та смислова структура англійського простого речення;
- труднощі перекладу складнопідрядних речень;
- наказовий та умовний спосіб в англійській та українській мовах.

VII. Порівняльна стилістика англійської та української мов

1. Порівняльна стилістика як порівняльна дисципліна лінгвістичного циклу:

- предмет, цілі та завдання порівняльної стилістики;
- джерела англійської та української стилістик;
- методи дослідження порівняльної стилістики.

2. Основні терміни й поняття стилістики:

- мова-мовлення-мовленнєва діяльність;
- інваріант-варіант, код-текст, парадигматика-синтагматика, опозиція-контраст, селекція-комбінація;
- норма, стиль;
- синоніми, їх типи;
- лексико-стилістична та синтактико-стилістична парадигма;
- стилістичний прийом та виразний засіб.

3. Основні поняття теорії перекладу:

- типи перекладу;
- еквівалентність перекладу, типи еквівалентів;
- прагматичний аспект перекладу;
- техніка перекладу.

4. Основні поняття порівняльної стилістики як галузі лінгвістичної науки:

- абсолютні/повні універсалії;
- неповні/часткові універсалії;
- метамова;
- типологічні домінанти;

- типологічні рецесивні (такі, що втратили колишню активну роль), ізоморфні риси/явища, аломорфні риси/явища;
- мова-еталон.

5. Стилiстична фонетика та графіка. Фонетичні засоби стилістики:

- алітерація;
- асонанс;
- звукопис.

6. Графічні засоби стилістики:

- відсутність сегментації тексту, моделі сегментації тексту;
- значуща відсутність фрагменту тексту;
- транспозиція графічної моделі тексту;
- особливі випадки графічної організації тексту.

7. Стилiстична морфологія:

- поняття виразного засобу та стилістичного прийому на морфологічному рівні;
- стилістичні прийоми використання морфологічних категорій різних частин мови (іменників, прикметників, займенників, дієприкметників, дієслів).

8. Стилiстична лексикологія та фразеологія:

- стилістична диференціація словникового складу сучасної англійської/української мов;
- стилістичні функції нейтральних слів;
- стилістичні функції слів, що входять до лексико-стилістичної парадигми;
- стилістичні функції слів, що не входять до лексико-стилістичної парадигми;
- стилістичне використання фразеології.

9. Стилiстичний синтаксис англійської/української мов:

- поняття виразного засобу та стилістичного прийому на синтаксичному рівні;
- виразні засоби синтаксису (виразні засоби синтаксису, що базуються на редуції вихідної моделі речення, на її експансії та зміні порядку основних компонентів);
- стилістичні прийоми синтаксису (стилістичні прийоми синтаксису, що базуються на взаємодії синтаксичних структур у контексті, на трансформації значення синтаксичних структур та на трансформації способів синтаксичного зв'язку).

10. Стилiстична семасіологія:

- поняття вторинної номінації та принципи перенесення найменувань;
- фігури заміщення як виразні засоби семасіології (фігури кількості, фігури якості);
- теорія метафори, типи метафори;
- фігури суміщення як семасіологічні стилістичні засоби (фігури тотожності, фігури протилежності, фігури нерівності).

11. Стилiстична диференціація англійської та української мов:

- стилі мови, мовленнєвої діяльності та мовлення;
- визначення функціонального стилю;
- класифікація функціональних стилів.

VIII. Теорія перекладу

1. Предмет, завдання та методи теорії перекладу:

- визначення поняття «теорія перекладу», завдання та методи дослідження;
- переклад як акт міжмовної комунікації;
- лінгвістичні та екстралінгвістичні чинники, що впливають на якість перекладу.
- основні види (між)мовного посередництва;
- базисні категорії теорії перекладу;
- типи та види перекладу;
- поняття критики перекладу;
- магістральні чинники в процесі оцінки якості перекладу.

2. Історія, основні етапи формування перекладознавства:

- переклад у добу античності та Середньовіччя;
- історія перекладацької діяльності з XVI по XX ст.;
- формування українського перекладознавства:
  - * роль та функції перекладу у найдавніші часи (X – XV ст.);
  - * специфіка української перекладацької традиції з поч. XVII по XIX ст. (Г. Сковорода, Є. Гребінка, М. Костомаров, П. Куліш, І. Франко, М. Старицький);
  - * художній переклад XIX – XX ст. (Леся Українка, А. Кримський, В. Самійленко, М. Зеров, М. Рильський, М. Бажан, М. Лукаш, Г. Кочур);
  - * українське перекладознавство в діаспорі (Ю. Клен, М. Орест, І. Костецький, А.Г. Горбач, І. Кочуровський, В. Вовк, О. Зуєвський);
  - * сучасні українські перекладознавчі школи (Р. Зорівчак, В. Карабан, О. Чердніченко, М. Новикова).

3. Лексико-граматичні аспекти перекладу:

- переклад еквівалентних форм і структур;
- переклад безеквівалентних форм і структур;
- переклад стилістично маркованих одиниць і структур;
- техніка перекладу.

4. Переклад типів текстів художніх і нехудожніх дискурсів:

- лексико-граматичні аспекти перекладу різних типів текстів художніх дискурсів;
- лексико-граматичні аспекти перекладу різних типів текстів нехудожніх дискурсів;
- перекладацька адаптація/репродукція типів текстів художніх дискурсів;
- перекладацька адаптація/репродукція типів текстів нехудожніх дискурсів.

Орієнтована тематика проблемних питань та ситуацій

1. Системи харчування у Великій Британії, США та Україні. Особливості традиційної британської, американської та української кухні. Традиційні святкові різдвяні страви в різних культурних традиціях. Столовий етикет, правила поведінки за столом.
2. Системи освіти у Великій Британії, США та Україні. Роль сім'ї у вихованні дітей. Проблема «батьків і дітей» сучасності.
3. Переваги й недоліки покупок традиційним шляхом і через комп'ютерну мережу/за каталогом.
4. Проблеми житлозабезпечення в Великій Британії та Україні.
5. Людина, яка вплинула на ваше життя (зовнішність, риси характеру, звички).
6. Ситуація на ринку праці в Україні. Необхідні умови для отримання хорошої роботи. Персональні якості, що є запорукою успіху.
7. Переваги та недоліки життя в столиці. Порівняльний аналіз життя в столиці та інших містах України.
8. Проблеми великих міст (транспорт, довкілля, злочинність, міграція тощо). Заходи, що треба вжити для вирішення цих проблем. Перспективи розвитку мегаполісів у світі.
9. Основні кліматичні зони. Кліматична зона України. Зміни клімату, що відбуваються останнім часом та їх наслідки.
10. Улюблена погода. Принцип створення прогнозу погоди, відсоток його точності та вірогідності. Прогноз погоди на найближчий час.
11. Відображення характеру, поведінки, настрою людини за допомогою одягу. Стилі одягу, критерії при виборі одягу.
12. Специфіка догляду за свійськими тваринами. Проблеми, які можуть при цьому виникнути. Переваги та недоліки утримання домашніх улюбленців, ставлення до них в Україні та Великій Британії.
13. Проблеми виживання диких тварин у природі та шляхи їх вирішення. Аргументи за та проти утримання диких тварин у зоопарках. Ставлення до полювання, доцільність його заборони.

14. Велика Британія з географічної та політичної точки зору. Відмінності в історії, побуті, звичках Англії, Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії. Самобутність цих регіонів.
15. Конституційна монархія Великої Британії. Культурні пам'ятки Лондона. Пріоритетні напрямки економічної діяльності Об'єднаного Королівства. Видатні особистості Великої Британії.
16. Засоби масової інформації в Україні та країнах, мова яких вивчається. Переваги та недоліки телебачення. Вплив телебачення на формування суспільства. Роль та функції засобів масової інформації в суспільстві.
17. Сполучені Штати Америки як федеративна держава. Природні скарби країни. Порівняння України та США в політичному, економічному та національно-культурному аспектах.
18. Успіх кіноіндустрії в світі. Минуле кінематографу та його перспективи на майбутнє. Ставлення до цензури в фільмах та заборони перегляду певних фільмів дітьми.
19. Театр у житті сучасної людини. Відмінності в ставленні до театрального мистецтва в Україні та в світі. Найбільш популярний вид театрального мистецтва сьогодні.
20. Рівень медичного обслуговування в Україні та в світі (як на Заході, так і в країнах Третього світу). Хвороби, які є найбільш загрозливими для життя людини в сучасному світі, можливості їх лікування. Переваги та недоліки альтернативної та академічної медицини.
21. Авіаподорож як необхідна складова життя сучасної людини. Сервіси аеропортів які сприяють покращенню авіаперевезень. Існуючі недоліки авіаперельотів. Заходи безпеки в сучасних аеропортах .
22. Основні правила поведінки в аеропорту. Поради людині, яка хоче уникнути проблем при подорожі літаком. Процедури реєстрації, декларування, проходження митного контролю.
23. Види готелів, відмінності між ними. Види кімнат та приміщень у готелях різних класів. Служби та персонал готелів. Вплив підвищеної цікавості до подорожей на збільшення кількості готелів у світі.
24. Служби та відділи, що є доступними в готелях. Персонал, який обслуговує мешканців готелю. Правила поведінки в готелі. Рівень обслуговування в готелях України та світу.
25. Порівняльний аналіз законодавчої влади США, Великої Британії та України.
26. Виконавча влада та засоби забезпечення прозорості уряду (на прикладі США та Великої Британії).
27. Повноваження та обов'язки голови держави в США, Великій Британії та Україні.
28. Виборча система в США та Великій Британії. Головні політичні партії цих країн.
29. Види правопорушень та градація покарань. Діапазон повноважень суддів у США.
30. Основні права обвинуваченого згідно з Конституцією США. Принципи та положення Декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році.
31. Можливості та сучасний стан сільського господарства в Україні та Великій Британії.
32. Засоби масової інформації в Україні, Великій Британії та США. Спільності та розбіжності між цими країнами, які в даній сфері є найбільш значущими.
33. Ваш улюблений музичний жанр, історія його виникнення. Відомі композитори або виконавці цього жанру.
34. Сучасна мовна ситуація в світі, роль англійської мови. Суть суперництва дивергенції та конвергенції
35. Культурні традиції України та країн, мова яких вивчається. Національні свята України. Світські та релігійні свята країн, мова яких вивчається.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Вступ до перекладознавства

1. Алексеев И.С. Профессиональный тренинг переводчика. - СПб: Лениздат; Изд-во «Союз», 2003. – 288 с.
2. Казакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб: Лениздат; Изд-во «Союз», 2003. – 320 с.
3. Латышев Л.К., Семенов А.Л. Перевод: теория, практика и методика преподавания. – М.: Академия, 2003. – 192 с.
4. Мірам Г.Е., Дейнеко В.В. Основы перекладу. – К: Ніка-Центр, 2002. – 237 с.
5. Мірам Г., Гон А. Профессиональный перевод. – К: Ника-Центр, 2003. – 135с.
6. Миньяр-Белоручева А.П., Миньяр-Белоручев К.В. Английский язык. Учебник устного перевода. – М: Изд-во «Экзамен», 2004. – 350 с.
7. Нестеренко Н.М., Лисенко К.В. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.

Історія англійської мови

1. Аракин В.Д. История английского языка. – М., 1985.
2. Гапонів А. Б., Возна М. О. Лінгвокраїнознавство. Англomовні країни. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 463с.
3. Зайцева С. Д. Англия в далёком прошлом (Early Britain). – М.: Просвещение, 1975. – 254с.
4. Иванова И.П., Чехоян Л.П. История английского языка. – М.: Высш. шк., 1976. – 319 с.
5. Расторгуева Т.А. История английского языка. - М.:Высш. шк., 1983. –347 с.
6. Смирницкий А.И. Хрестоматия по истории английского языка. – М., 1953.
7. Blake N. F. A History of the English language. – L.: Macmillan Press, 1996. – 382 p.
8. Pyish B. History of the English language. – Leningrad, 1973.
9. McCrum R., Cran W. The story of English. – L.: Penguin Books, 1993. – 394 p.
10. McDowall Britain in Close-up. – Harlow: Longman, 2000. – 208 p.
11. Morgan K. O. The Oxford Illustrated History of Britain. – Oxford, New-York: Oxford University Press, 1997. – 646 p.
12. O'Driscoll. Britain. – Oxford: Oxford University Press, 1997. – 224 p.
13. Sharman E. Across Cultures. – Harlow: Longman, 2005. – 159 p.
14. Verba L. History of the English language. –Vinnitsa: Nova Knyha, 2006.–293 p.

Лінгвокраїнознавство

- 1.Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Лингвострановедческая теория слова. – М.: Русский язык, 1980. – 320с.
2. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. - М.: Русский язык, 1976. – 248с.
3. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. – М.: Русский яз., 1990. – 248с.
4. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Учебное пособие. – М.: ЭТС, 2004. – 424с.
5. Комова Т.А. Основы сопоставительной культурологии. – М.: Изд-во МГУ, 2000. – 168с.
6. Костомаров В.Г., Бурвикова Н.Д. Об одной из единиц описания текста в аспекте диалога культур // Иностранные языки в школе. - 2000. - №5. – С. 3-6.
7. Орехова И.А. Формирование лингвокультурологической компетенции в процессе обучения иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 2004. - №5. – С. 28-30.
8. Рум А.Р.У. Великобритания: Лингвострановедческий словарь. – М.: Рус. яз., 2000. – 560с.
9. Томахин Г.Д. Культура стран английского языка // Иностранные языки в школе. – 2000. - № 3. - С. 89.
10. Томахин Г.Д. Лингвострановедение. Что это такое? // Иностранные языки в школе. – 1996. - №6. – С. 22-27.

11. Томахин Г. Д. Лингвострановедческий словарь. Соединённое Королевство Великобритании и Северной Ирландии. – М.: АТС–Пресс-Книга, 2003. – 720с.
12. Томахин Г.Д. Реалии-американизмы. Пособие по страноведению. – М.: Высш. шк., 1988. – 239с.
13. Швейцер А.Д. Очерк современного английского языка в США. – М.: Высшая школа, 1963. – 215с.
14. McCarthy M., O'Dell F. English Vocabulary in Use. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 296 p.
15. Oxford Guide to British and American Culture. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 600 p.
16. Redman S. English Vocabulary in Use. – Cambridge: Cambridge University Press, 1977. – 270 p.
17. Rivers W. M., Temperby M. S. A Practical guide to the Teaching of English as a second foreign language. - New York: Oxford University Press, 2005. – 399 p.

Переклад ділового мовлення

1. Вейзе А.А., Чиркова Н.В. Реферирование технических текстов. – Минск, 1983.
2. Головащук С.І. Перекладні словники і принципи їх укладання. – К., 1976.
3. Ерогова А.М. Теория и практика перевода экономических текстов с английского языка на русский. – М., 1974.
4. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. – Част.2. – Термінологічні і жанрово-стилістичні труднощі. – Київ-Кремечук, 1999.
5. Людвигова Е.В. Руководство по переводу технических текстов. – М., 1964.
Перевод и автоматическая обработка текста. – М., 1987.
6. Пособие по научно-техническому переводу. – Ч.1-2. – М., 1991.
7. Пронина Р.Ф. Пособие по переводу английской научно-технической литературы. – М., 1973.
8. Семантико-синтаксические проблемы теории языка и перевода. – М., 1986.
9. Скороходько Э.Ф. Вопросы перевода английской технической литературы. – Киев, 1964.
10. Стрелковский Г.М., Латышев Л.К. Научно-технический перевод. – М., 1980.
11. Сукаленко Н.И. Двухязычные словари и вопросы перевода. – Харьков, 1976.
12. Тетради переводчика. – М., 1962-1988. – Вып.1-21.
13. Цитрина Ф.А. Терминология и перевод. – Львов, 1988.
14. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика. – М., 1973.
15. Miram G. Translation Algorithms. – Kyiv, 1998.
16. Pinchuk J. Scientific and Technical Translation. – London, 1977.
17. Snell-Hornby M. Translation Studies: An Integral Approach. – Amsterdam, 1988.

Порівняльна лексикологія англійської та української мов

1. Кунин А.В. Английская фразеология. - М.: Высш. шк., 1970.
2. Уфимцева А.А. Лексикология // Теоретические проблемы языкознания. -М.: Наука, 1968.
3. Arnold I. The English word. - М.: Higher School Publishing House, 1973.
4. Ginzburg R., Khidekel S. A course in modern English lexicology. - М: Higher School Publishing House, 1966.
5. Раєвська Н.М. English lexicology. - К.: Вища шк., 1971.
6. Webster's Seventh New Collegiate Dictionary. - Toronto: Thomas Allen, 1972.
7. Wood F. English verbal idioms. - L.: MacMillan, 1979.

Порівняльна граматики української та англійської мов

1. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков. – М.: Просвещение, 1989. – 234 с.
2. Белехова Л.І. Культура і мова. – Херсон: Айлант, 2004. – 189 с.

3. Бровченко Т.О. Основи контрактивного аналізу мов//Порівняльні дослідження граматики англійської, української та російської мов. – К.: Вища школа, 1982.
4. Гак В.Г. Сравнительная типология французского и русского языков. – Л.: Просвещение, 1976. – 294 с.
5. Корунець І.В.. Порівняльна типологія англійської та української мов: Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 458 с.
6. Резвцова М.Д., Афанасьєва О.В. Практикум по сравнительной типологии английского и русского языков. –М.: Просвещение, 1989. – 160 с.
7. Nida E. Componential Analysis of Meaning: An Introduction to Semantic Structures. – The Hague, 1975.
8. Quirk R., Greenbaum S., Leech G., Svartvik J. A University Grammar of English. – Moscow, 1982.

Порівняльна стилістика англійської та української мов

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования): Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. "Иностр. яз.". – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Бреус Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский: Учебное пособие. 3-е изд. – М.: Изд-во УРАО, 2002. – 208с.
3. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Посібник для перекладацьких відділень вузів. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. – 160 с.
4. Демецька В. Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми: Монографія. – Херсон: МЧП «Норд», 2006. – 378 с.
5. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 224 с.
6. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учебно-методичний посiбник. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 240 с.
7. Зацний Ю. Сучасний англomовний світ i збагачення словникового складу. – Львів: ПАІС. – 228 с.
8. Казакова Т.А. Imagery in Translation. Практикум по художественному переводу: Учебное пособие на английском языке. – СПб: Союз, 2003. – 320 с.
9. Комиссаров В.Н., Коралова А.Л. Практикум по переводу с английского языка на русский. – М.: Высшая школа, 1990. – 127 с.
10. Короткова Л.В. Практичні основи перекладу English Ukrainian: Навчальний посібник. – Херсон: Олді-плюс, 2003. – 102 с.
11. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 448 с.
12. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов: Навч. посібник. – Вінниця «Нова Книга», 2004. – 464 с.
13. Кухаренко В.А. Интерпретация текста: Учебник для студентов филологических специальностей. – 3-е изд., испр. – Одесса: Латстар, 2002.
14. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 272 с.
15. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 160 с.
16. Латышев Л.К. Перевод: теория, практика и методика преподавания: Учеб. пособие для студ. перевод. фак. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.
17. Мірам Г.Е. та ін. Основи перекладу: Курс лекцій. Навчальний посібник. – Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 240 с.
18. Мірам Г. Алгоритми перекладу: Вступ. курс з формалізації перекладу (англ. мовою) / За ред. М. Даймонда. – К.: Твімiнтер, 1998. – 176 с.

19. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка: Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: ООО «Издательство Астрель», 2003. – 221 с.
20. Слепович В.С. Курс перевода (английский русский язык). Translation Course. – Мн.: ТетраСистемс, 2002. – 272 с.
21. Стилистика английского языка: учебник / А.Н. Мороховский, О.П. Воробьева, Н.И. Лихошерст, З.В. Тимошенко. – К.: Вища шк., 1991. – 272 с.
22. Экономакис Э. Какие мы разные! How different we are! –СПб: КАРО, 2001.–224 с.
23. Wales K. A Dictionary of Stylistics. – London: Longman, 2001.

Теорія перекладу

1. Бреус Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский: Учебное пособие. 3-е изд. – М.: Изд-во УРАО, 2002. – 208с.
2. Казакова Т.А. Imagery in Translation. Практикум по художественному переводу: Учебное пособие на английском языке. – СПб: Союз, 2003. – 320 с.
3. Комиссаров В.Н., Коралова А.Л. Практикум по переводу с английского языка на русский. – М.: Высшая школа, 1990. – 127 с.
4. Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. – К.: Дніпро, 1971. – 132 с.
5. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 448 с.
6. Мірам Г.Е. та ін. Основи перекладу: Курс лекцій. Навчальний посібник. – Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 240 с.
7. Мірам Г. Алгоритми перекладу: Вступ. курс з формалізації перекладу (англ. мовою) / За ред. М. Даймонда. – К.: Твім інтер, 1998. – 176 с.
8. Новикова М.А. Прекрасен наш союз. Литература – переводчик – жизнь: Лит.- крит. очерки. – К.: Рад. письменник, 1986. – 224 с.
9. Райс К. Классификация текстов и методы перевода // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – С. 202 – 228.
10. Редскер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. – М.: Международные отношения, 1974. – 216 с.
11. Слепович В.С. Курс перевода (английский русский язык). Translation Course. – Мн.: ТетраСистемс, 2002. – 272 с.
12. Тороп П. Тотальный перевод. – Тарту: Изд-во Тартуского ун-та, 1995. – 220 с.
13. Фінкель О.М. Теорія та практика перекладу. – Харків: ДВУ, 1929. – 168 с.
14. Текст и перевод. – М.: Наука, 1988. – 120 с.
15. Экономакис Э. Какие мы разные! How different we are!– СПб: КАРО, 2001.–224 с.
16. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. – London; New York: Routledge, 1998.
17. Kade O. Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung // Übersetzungswissenschaftliche Beiträge 3. – Leipzig, 1980. – S. 194 – 294.
18. Neubert A. Pragmatische Aspekte der Übersetzung // Beih. II. Fremdsprachen. – Leipzig, 1968. – S. 21 – 38.
19. Newmark P. Approaches to Translation. – Oxford: Pergamon Press, 1982. – 284 p.
20. Nida E. Towards a Science of Translation. – Leiden, 1964. –178 p.
21. Venuti L. The Translator's Invisibility. A History of Translation. – London; New York: Routledge, 1995. – 353 p.
22. Vinay J.-P., Darbelnet J. Comparative Stylistics of French and English: a Methodology for Translation // The Translation Studies Reader. – London; New York: Routledge, 2000. – P. 84 –93.

Література з тем усної бесіди

1. Гужва Т.В. Розмовні теми з англійської мови: У 2-х т. - Харків, 2004.
2. Карабан В.І., Черноватий Л.М., Набокова І.Ю., Рябих М.В., Пчеліна С.Л., Ковальчук Н.М. Практичний курс англійської мови: Підручник для студентів третього курсу вищих закладів

- освіти (філологічні спеціальності та спеціальність "Переклад"). - Вінниця: Нова книга, 2006. - 520 с.
3. Карабан В.І., Черноватий Л.М., Набокова І.Ю., Рябих М.В. Практичний курс англійської мови: Підручник для студентів молодших курсів вищих закладів освіти (філологічні спеціальності та спеціальність "Переклад"). -Частина 1. - Вінниця: Нова книга, 2005. - 432 с.
  4. Тучина Н.В., Жарковська І.В., Зайцева Н.О. A Way to Success: English for University Students. Year I. – Харків: Фоліо, 2004. – 416 с.
  5. Холодіна О., Карпенко Н., Коваленко О., Кіщенко Ю., Мелконян В. Англійська мова; Навчально-методичний посібник. - Херсон, 2000.
  6. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Набокова І.Ю. Практичний курс англійської мови: Підручник для студентів другого курсу вищих закладів освіти (філологічні спеціальності та спеціальність "Переклад"). -Вінниця: Нова книга, 2005. - 356 с.
  7. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Ковальчук Н.М. Практичний курс англійської мови: Підручник для студентів четвертого курсу вищих закладів освіти (філологічні спеціальності та спеціальність «Переклад»). – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 608 с.

Література з практики усного та писемного перекладу

1. Алексеев И.С. Профессиональный тренинг переводчика. - СПб: Лениздат; Изд-во «Союз», 2003. – 288 с.
2. Казакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб: Лениздат; Изд-во «Союз», 2003. – 320 с.
3. Латышев Л.К., Семенов А.Л. Перевод: теория, практика и методика преподавания. – М.: Академия, 2003. – 192 с.
4. Мірам Г.Е., Дейнеко В.В. Основи перекладу. – К: Ніка-Центр, 2002. – 237 с.
5. Мірам Г., Гон А. Профессиональный перевод. – К: Ника-Центр, 2003. – 135с.
6. Миньяр-Белоручева А.П., Миньяр-Белоручев К.В. Английский язык. Учебник устного перевода. – М: Изд-во «Екзамен», 2004. – 350 с.
7. Нестеренко Н.М., Лисенко К.В. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.
8. Черноватий Л.М., Карабан В.І. Переклад англійської мови: громадсько-політичної літератури. Система державного управління США. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 400 с.
9. Черноватий Л.М. Переклад англійської мови: економічної літератури. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 496 с.

Методичні рекомендації щодо оформлення відповіді на державних іспитах

1. Відповідь повинна бути ґрунтовною й одночасно конкретною.
2. Обміркуйте план відповіді й дотримуйтеся його під час розкриття змісту відповіді.
3. Теоретична частина відповіді повинна мати чіткі визначення законів, закономірностей, принципів, понять, термінів відповідно до змісту питання, що розкривається.
4. Кожне теоретичне положення повинно ілюструватися прикладами.
5. Практична частина відповіді передбачає наведення прикладів, висловлення власної думки та ставлення до описуваних мовленнєвих ситуацій.
6. Відповідь повинна ґрунтуватися на сучасних досягненнях сучасної науки.
7. При українсько-англійському письмовому перекладі текстів зазначених напрямків і тематики, необхідно продемонструвати знання основ перекладацької майстерності. Письмовий переклад передбачає вільне володіння іноземною мовою, а також включає виявлення здатності та готовності студента реалізувати одержані знання з теоретичних дисциплін у своїй практичній діяльності.
8. При усному послідовному перекладі тексту публіцистичного напрямку з англійської на українську мову необхідно показати вміння сприймати іншомовне мовлення на слух, передавати якомога точніше до оригіналу його смисл українською мовою з додержанням нормального темпу мовлення.